

HOE LOS JE DIT NU OP?

Een boekje met oplossingen
voor problemen
die je tegen kunt komen
bij tuinieren.

Gerda van Roshum
Marga Slijkerman
Nicolette Verdenius

INLEIDING

Welkom in de wereld van de groene vingers! 🌱🌻

Of je nu een doorgewinterde tuinier bent of net je eerste plantjes de grond in hebt gezet, vroeg of laat kom je ze tegen: mysterieuze gele bladeren, vruchten die niet willen groeien, of die ene bodem die maar niet vruchtbaar lijkt te worden. Geen zorgen – je staat er niet alleen voor! In dit boekje hebben we de meest voorkomende tuinproblemen én de beste, milieuvriendelijke oplossingen verzameld om jouw tuin weer in topvorm te krijgen.

Waarom dit boekje?

Tuinen zijn net als mensen: ze hebben voeding, zorg en aandacht nodig. Maar net zoals elk lichaam anders reageert op voeding, doet elke plant dat ook. Dit boekje is er om jou te helpen je planten beter te begrijpen. In plaats van te grijpen naar snelle kunstmestoplossingen, richten we ons op natuurlijke, duurzame meststoffen die niet alleen je planten, maar ook de bodem en het hele ecosysteem gezond houden. Zo zorgen we samen voor een mooie, bloeiende en vooral gezonde volkstuin.

HOOFDSTUK 1

JE MOET DE BODEM VOEDEN EN NIET DE PLANT!

Als je de bodem voedt en niet de plant krijg je een bodem die barst van het microleven. Wanneer daar een plant in komt te staan, dan staat dit microleven ten dienste van de plant. Het enige wat de plant moet doen is suikers produceren, de voeding van het microleven aannemen en groeien. Een dergelijke plant hoeft zo geen energie te steken in het afweren van belagers en produceert dan ook gewassen, bloemen, grassen… die heel wat groter, mooier, beter geurend en beter van smaak uitgroeien.

Een gezond bodemleven heeft duizenden verschillende bacteriën, schimmels en enzymen die allemaal op een zekere manier samenwerken tot wederzijds voordeel.

Bepalend voor de oogstopbrengst is dus niet of er (chemisch) wordt bemest, maar dat de biologische processen in de bodem worden ondersteund. De bodem is een levend organisme dat voortdurend in interactie is met de planten die erop groeien. Daarbij is humus de doorslaggevende factor waaraan de bodem zijn structuur en vruchtbaarheid ontleent. **Laat daarom blaadjes, takjes en vruchten gewoon onder de planten/bomen liggen. Dit is de meest complete voeding voor de grond!** Als je het liefst toch alle aarde kaal harkt, kun je aanvullen met eigen gemaakte compost. Compost die je zelf maakt is GRATIS en ontlast bovendien het Hakselveld. Of koop de compost in de Klomp: de losse biologische of de niet-biologische.

Natuurlijk tuinonderhoud begint bij de bodem. In een rijke, luchtige voedingsbodem groeien en bloeien je planten goed. Hoe gezonder en sterker

planten zijn, hoe minder snel ze ziek worden. Zo voorkom je onnodig gebruik van bestrijdingsmiddelen en meststoffen.

Kwaliteit bodem

De bodem van je tuin is dus de basis voor natuurlijk tuinieren. Deze basis is goed als:

- Je planten passen bij de grondsoort in je tuin;
- Je bodem een gezond bodemleven heeft; o.a. te zien aan de hoeveelheid wormen en via een onderbroek onderzoek (zie verder in dit hoofdstuk);
- Je bodem voldoende luchtig is;
- Je bodem voldoende water kan opnemen;
- Er voldoende voedingsstoffen in je bodem aanwezig zijn zoals: stikstof, fosfor, kalium, sporenelementen;
- De zuurgraad (pH-waarde) van je bodem goed is.

<u>Je bodem testen</u>
Wil je weten welke planten bij jouw tuin passen? Dan zul je eerst bodemonderzoek moeten doen. Dat is heel gemakkelijk zelf te doen. Door verschillende testen uit te voeren bepaal je de zuurgraad van de bodem en kun je zien of er genoeg wormen en andere kleine beestjes in je tuingrond leven.

<u>Zuurgraad meten</u>
Planten hebben verschillende pH-voorkeuren (zuurgraad). Met een simpele manier kun je de zuurgraad van de grond meten én tevens zien of hij genoeg water kan opnemen. Op internet zijn diverse digitale meters te koop die de pH-waarde en het vochtgehalte opmeten.

Een andere test PH- bodemtest (in de Klomp te koop) is die van Eco-style. De zuurtegraad kan achtmaal getest worden en geeft binnen enkele minuten de uitslag.

Onderzoek bodemleven

Er is een leuke manier om erachter te komen hoe het er met het bodemleven in jouw tuin voorstaat. Dat kom je te weten door een t-shirt, oude theedoek of iets anders van 100% katoen in je tuin 20 cm onder de grond te begraven. Markeer de plek, bijvoorbeeld met een vlaggetje. Dat het om 100% katoen gaat, in plaats van kunststof zoals polyester of nylon, is belangrijk voor het onderzoek. In katoen zit namelijk cellulose en dat is voedsel voor de kleine beestjes die onder de grond leven, zoals spinnen, kevers, pissebedden, duizendpoten en mieren, en voor schimmels en bacteriën. Stukje bij beetje breken zij het katoen van de onderbroek af, waardoor die meer en meer verdwijnt in de bodem.

Wacht 2 maanden en graaf dan de onderbroek weer op. Als er veel bodemleven aanwezig is, zullen er na twee maanden grote gaten in de stof zitten. Dan hebben regenwormen en andere kriebelbeestjes het textiel opgegeten. Goed nieuws! Want hoe meer er leeft onder de grond, hoe meer er groeit boven de grond. Bodemonderzoek geslaagd!
Als er nauwelijks iets is gebeurd, wijst dat op een bodem met weinig bodemleven. Werk aan de winkel dus! Lees verder wat je hier aan kunt doen.

Extra tips voor een gezonde tuin

Er zijn tal van manieren om je tuin gezond, vruchtbaar en mooi te houden. Met deze tips maak je jouw tuin niet alleen mooier, maar ook duurzamer en gezonder:

- **Composteer je keuken- en tuinafval**
  Maak van je tuinafval en groente- en fruitresten je eigen compost. Het is niet alleen goed voor het milieu, maar het levert ook een rijke voedingsbron op voor je planten.
- **Mulch voor vocht en voeding**
  Bedek de grond rondom je planten met tuinafval, compost, stro, houtsnippers etc. Dit helpt om vocht vast te houden, onkruid te onderdrukken en de bodemstructuur te verbeteren.
- **Pas wisselteelt toe om de bodem gezond te houden**
  Door gewassen elk jaar op een andere plek te planten, voorkom je dat de bodem uitgeput raakt en dat ziektes zich ophopen.
- **Gebruik groenbemesters als natuurlijke boost**
  Planten zoals klaver of phacelia verbeteren de bodemstructuur en voegen stikstof toe. Na de bloei kun je ze onderwerken als natuurlijke meststof.
- **Geef op het juiste moment water**
  Geef water in de vroege ochtend of late avond om verdamping te minimaliseren. Zorg dat je diep water geeft zodat de wortels gestimuleerd worden om naar beneden te groeien. En geef liever een keer veel water dan telkens een klein beetje.

- **Maak gebruik van regenwater**
  Regenwater is zachter en beter voor planten dan kraanwater. Vang het op in regentonnen om je tuin op een duurzame manier te bewateren.
- **Kies planten die bij de bodem passen**
  Kies planten die goed gedijen in jouw specifieke bodem- en klimaatomstandigheden. Dat bespaart veel werk en meststoffen!
- **Stimuleer het bodemleven**
  Een gezonde bodem zit vol met wormen, bacteriën en schimmels. Vermijd chemische middelen en gebruik organische meststoffen om deze helpers te behouden.
- **Kies zo veel mogelijk voor biologische en inheemse planten**
  Soorten die hier al van oudsher voorkomen ondersteunen andere planten en dieren die van oudsher in de omgeving voorkomen. In het Groen&Waterhuis is een lijst inheemse planten verkrijgbaar.
- **Kom naar de jaarlijkse planten- en zadenmarkt van de Klomp.** Alles is gratis; je kunt hier planten en zaden komen brengen en halen. Je weet dan welke planten geschikt zijn voor onze tuinen.
- **Kies de juiste natuurlijke meststoffen.**
  BLIJF MATIG IN HET GEBRUIK VAN MESTSTOFFEN en stop direct met kunstmest. Laat de natuur zijn werk doen; dan krijg je sterke planten.
- **Observeer en leer van je tuin**
  Neem regelmatig de tijd om naar je planten te kijken. Kleine veranderingen in kleur, groei of textuur vertellen je vaak al wat er nodig is.

HOOFDSTUK 2

VOEDINGSTEKORTEN HERKENNEN BIJ BOMEN/PLANTEN

Via de wortels neemt een plant voedingselementen op die belangrijk zijn voor een goede en gezonde groei. Als planten gebrek hebben aan bepaalde voedingsstoffen in de bodem dan kun je dat vaak zien. Het blad, de bloemen of vruchten vertonen dan typische verschijnselen, zoals geel of bruin blad, zodat dan meestal te zien is om welk gebrek het gaat.

In het kort de gegevens wat welke stof (globaal) doet:

N = Stikstof: groei van blad en stengels

P = Fosfor: energie, transport, wortelontwikkeling, knolvorming, zaadvorming

K = Kalium: stevigheid, knolvorming, wortelvorming, weerstand

Mg = Magnesium: bladgroen, ziektegevoeligheid

Ca = Calcium: opname van voedingsstoffen en chemische verbindingen in planten

Heb je een probleem in je tuin gespot? Bladeren die verkleuren? Vruchten die niet rijpen? Geen paniek! Zodra je jouw probleem hebt gevonden, lees je direct wat de **oorzaak** kan zijn en welke **oplossing** het beste werkt. Alle oplossingen zijn milieuvriendelijk en gericht op een gezonde, duurzame tuin.

Elk probleem is ingedeeld in één van de volgende vijf categorieën:

- **Bodemproblemen** – van zure grond tot slechte drainage, de bodem vormt de immers basis.
- **Bladproblemen** – van gele bladeren tot krullende randen.
- **Wortelproblemen** – slechte wortelgroei of wortelrot? Je vindt hier een mogelijke oplossing.
- **Vruchtproblemen** – kleine vruchten of vruchten die barsten? Wij weten raad.
- **Specifieke gewasproblemen** – tips voor tomaten, aardbeien, wortels en meer.

HOOFDSTUK 3

WAT IS ER AAN DE HAND: MOGELIJKE OPLOSSINGEN

Nog even een reminder: mest is niet altijd de oplossing, want zoals eerder is gemeld is het de bodem die ertoe doet. DAARBIJ GELDT: COMPOST, COMPOST EN NOG EENS COMPOST. Overbemesting en lozingen van mest kunnen zorgen voor algengroei en zuurstofloosheid in het oppervlakte- en grondwater. Dit leidt tot verslechtering van de (grond)waterkwaliteit.

We onderscheiden de volgende probleemcategorieën:

A. Bodem;
B. Bladeren;
C. Wortels;
D. Vruchten;
E. Specifieke gewassen.

A. Bodemproblemen en Mestoplossingen

1. Zure bodem (lage pH)
Oorzaak: Natuurlijke bodemgesteldheid of overmatig gebruik van zure meststoffen.
Oplossing: Voeg korrelkalk of lavameel toe om de pH te verhogen.

2. Alkalische bodem (hoge pH)
Oorzaak: Overmatig kalkgebruik of natuurlijke bodemgesteldheid.
Oplossing: Voeg organisch materiaal toe zoals compost.

3. Slechte bodemstructuur (verdichte bodem)
Oorzaak: Te weinig organisch materiaal of zware klei- of veengrond.
Oplossing: Voeg compost, wormenhumus of grof zand toe om de bodem losser te maken.

4. Slechte waterafvoer (drassige bodem)
Oorzaak: Slechte drainage of verdichting.
Oplossing: Verbeter de drainage met compost, zand of grind of verhoog de teeltbedden. Je kunt ook gaten boren met een grondboor en die vullen met schelpen of grind.

5. Te droge bodem (water stroomt te snel weg)
Oorzaak: Gebrek aan organisch materiaal.
Oplossing: Voeg compost toe om vocht vast te houden.

6. Zoutophoping in de bodem
Oorzaak: Overmatig gebruik van kunstmest of irrigatiewater met veel zouten.
Oplossing: Spoel de bodem goed door met regenwater en gebruik organische meststoffen.

7. Voedselarme bodem (weinig voedingsstoffen)
Oorzaak: Uitputting door intensieve teelt zonder bemesting/compost.
Oplossing: Voeg compost, koemest of groenbemesters (bio-bodem) toe om de bodem te verrijken.

8. Slechte bodemvruchtbaarheid na veel regen
Oorzaak: Uitspoeling van voedingsstoffen.
Oplossing: Voeg compost en organisch materiaal toe om voedingsstoffen vast te houden.

9. Korstvorming aan de oppervlakte
Oorzaak: Gebrek aan organisch materiaal en blootstelling aan wind en regen.
Oplossing: Gebruik mulch of compost om de bodem te beschermen.

10. Bodem die slecht opwarmt in het voorjaar
Oorzaak: Slechte drainage of zware klei- of veengrond.
Oplossing: Voeg zand en compost toe, verhoog de bedden en gebruik mulch.

11. Grond die compact wordt na bewatering
Oorzaak: Klei- of veengrond of verdichting.
Oplossing: Voeg organisch materiaal en grove zandkorrels of grind toe om de structuur te verbeteren.

12. Bodem die een zure geur verspreidt
Oorzaak: Slechte beluchting en overmatig organisch materiaal.
Oplossing: Verbeter de drainage en voeg kalk toe om de pH te balanceren. Wel eerst de pH meten.

13. Bodem met veel onkruidgroei
Oorzaak: Te voedselrijke bodem of onbalans in voedingsstoffen.
Oplossing: Gebruik mulch om onkruid te onderdrukken en stop met kunstmest.

14. Zware, kleverige kleigrond
Oorzaak: Hoog klei- of veengehalte.
Oplossing: Voeg grof zand of grind, compost en organisch materiaal toe om de bodem losser te maken.

15. Bodem die hard wordt bij droogte
Oorzaak: Gebrek aan organisch materiaal.
Oplossing: Voeg compost en mulch toe om het vocht vast te houden.

16. Bodem met slechte microbiële activiteit
Oorzaak: Overmatig gebruik van kunstmest of pesticiden.
Oplossing: Stop met kunstmest en voeg compost, compost, compost toe om het bodemleven te stimuleren. En mulchen.

17. Bodem die snel groen wordt (algenvorming)
Oorzaak: Te natte omstandigheden en slechte drainage.
Oplossing: Verbeter de drainage en voeg organisch materiaal toe.

18. Bodem met witachtige korst (kalkuitslag)
Oorzaak: Te veel kalk of mineralen in de bodem.
Oplossing: Spoel de bodem door met regenwater en verminder kalkgebruik.

B. Bladproblemen en Mestoplossingen

1. Gele bladeren (algemeen)
Oorzaak: Stikstoftekort.
Oplossing: Voeg compost of goed verteerde koeienmest toe, of gebruik bloedmeel (stikstofmix).

2. Gele bladeren met groene nerven (interveinale chlorose)
Oorzaak: Magnesiumtekort.
Oplossing: Kieseriet (magnesium) als bladbemesting.

3. Rode of paarse verkleuring van bladeren
Oorzaak: Fosfortekort.
Oplossing: Voeg beendermeel (fosfaatmix) toe aan de bodem.

4. Bleke bladeren, vooral bij jonge planten
Oorzaak: Zwaveltekort.
Oplossing: Kies voor compost met veel organisch materiaal.

5. Gele randjes aan de bladeren
Oorzaak: Kaliumtekort.
Oplossing: Strooi kaliumrijke meststoffen, zoals vinassekali of houtas.

6. Bruine of verbrande bladpunten
Oorzaak: Overbemesting of zoutophoping.
Oplossing: Spoel de bodem door met veel water en stop het gebruik van kunstmest.

7. Krullende bladeren
Oorzaak: Kaliumtekort of waterstress.
Oplossing: Voeg kalium toe via bijvoorbeeld bananenschillencompost of vinassekali.

8. Donkere, doffe bladeren zonder glans
Oorzaak: Stikstof- en fosfortekort.
Oplossing: Gebruik een organische universele meststof, zoals compostthee of wormenhumus. Of beendermeel (fosfaatmix) en bloedmeel (stikstofmix).

9. Bladeren vallen vroegtijdig af
Oorzaak: Tekort aan kalium of fosfor.
Oplossing: Voeg lavameel, vinassekali of houtas toe voor kalium, en beendermeel voor fosfor.

10. Gaatjes en scheuren in bladeren (zonder insectenschade)
Oorzaak: Calciumtekort.
Oplossing: Gebruik lavameel.

11. Grijze of zilverachtige bladeren
Oorzaak: Natrium- of mangaanoverschot.
Oplossing: Spoel de bodem goed door en verbeter de drainage.

12. Bladeren met bruine vlekken of necroseplekken
Oorzaak: Mangaan- of ijzertekort.
Oplossing: Voeg bloedmeel (stikstofmix) toe.

13. Vertraagde bladgroei of kleine bladeren
Oorzaak: Stikstoftekort of slechte bodemstructuur.
Oplossing: Voeg organische compost toe en controleer de drainage.

14. Bladeren krullen naar beneden
Oorzaak: Overbemesting met stikstof.
Oplossing: Verminder stikstofrijke meststoffen (bv kippenmest), stop met kunstmest en voeg compost toe om de bodem te balanceren.

15. Bladeren met gele vlekken en donkergroene randen
Oorzaak: Zinktekort.
Oplossing: Gebruik zinkrijke meststoffen (lavameel) of compost met veel sporenelementen.

16. Bladverwelking zonder watertekort
Oorzaak: IJzertekort of slechte bodemstructuur.
Oplossing: Voeg bloedmeel (stikstofmix) toe en verbeter de bodemventilatie.

17. Bladeren krijgen een bleke, transparante kleur
Oorzaak: Molybdeentekort door te lage ph waarde grond of een laag percentage organische stoffen.
Oplossing: Controleer de zuurgraad van de bodem en voeg organische compost toe.

C. Wortelproblemen en Mestoplossingen

1. Slechte wortelgroei (algemeen)
Oorzaak: Fosfortekort.
Oplossing: Voeg beendermeel (fosfaatmix) toe voor een langzame, natuurlijke fosforbron.

2. Wortelrot (zachte, rottende wortels)
Oorzaak: Slechte drainage of bodemverdichting.
Oplossing: Verbeter de bodemstructuur met compost, zand en fijn grind voor betere beluchting.

3. Dunne, zwakke wortels
Oorzaak: Tekort aan kalium.
Oplossing: Voeg houtas of vinassekali toe om de wortelgroei te versterken.

4. Wortels blijven klein en misvormd
Oorzaak: Stikstofoverschot (teveel bladgroei, te weinig wortelontwikkeling).
Oplossing: Voeg beendermeel (fosfaatmix) toe en verbeter de bodemstructuur met compost.

D. Vruchtproblemen en Mestoplossingen

1. Slechte vruchtzetting (bloemen vallen af zonder vruchten te vormen)
Oorzaak: Fosfor- en kaliumtekort.
Oplossing: Voeg beendermeel (fosfaatmix) voor fosfor en vinassekali of houtas voor kalium toe.

2. Kleine vruchten
Oorzaak: Kaliumtekort of watergebrek.
Oplossing: Gebruik kaliumrijke meststoffen zoals houtas of beendermeel (fosfaatmix) en zorg voor gelijkmatige bewatering.

3. Vruchten barsten open
Oorzaak: Onregelmatige bewatering of calciumtekort.
Oplossing: Zorg voor constante vochtvoorziening en voeg lavameel toe.

4. Vruchten rijpen niet goed (blijven groen of hard)
Oorzaak: Fosfortekort.
Oplossing: Gebruik beendermeel (fosfaatmix) voor een betere vruchtontwikkeling.

5. Vruchten met donkere, ingezonken plekken (bijv. neusrot bij tomaten)
Oorzaak: Calciumtekort.
Oplossing: Voeg lavameel toe en zorg voor regelmatige watergift.

6. Vruchten blijven klein en vervormd
Oorzaak: Boriumtekort.
Oplossing: Voeg boriumhoudende meststoffen (lavameel) in kleine hoeveelheden toe.

7. Vruchten met glazige of waterige plekken
Oorzaak: Overbemesting met stikstof.
Oplossing: Verminder stikstofrijke bemesting (kippenmest), stop met kunstmest en gebruik kaliumrijke compost (vinassekali).

8. Vruchten met een bittere smaak
Oorzaak: Kalium- of zwaveltekort.
Oplossing: Voeg kalium toe via vinassekali en gebruik compost met organisch materiaal voor zwavel.

9. Vruchten vallen voortijdig van de plant
Oorzaak: Magnesium- of fosfortekort.
Oplossing: Gebruik kieseriet (magnesium) en beendermeel (fosfaatmix).

10. Vruchten met harde, taaie schil
Oorzaak: Kaliumtekort.
Oplossing: Voeg kaliumrijke meststoffen toe, zoals beendermeel (fosfaatmix), houtas of bananenschillencompost.

11. Vruchten ontwikkelen zich traag
Oorzaak: Fosfor- en stikstoftekort.
Oplossing: Voeg compost, bloedmeel (stikstofmix) en beendermeel (fosfaatmix), toe om de vruchtgroei te versnellen.

12. Vruchten met een bleke kleur of zonder smaak
Oorzaak: Kalium- en zwaveltekort.
Oplossing: Voeg vinassekali en compost van organisch materiaal toe voor zwavel.

13. Vruchten rotten snel aan de plant
Oorzaak: Slechte bodemstructuur of stikstofoverschot.
Oplossing: Verbeter de bodemstructuur met compost en stop met kunstmest.

14. Vruchten met kurkachtige plekken
Oorzaak: Calcium- of boriumprobleem.
Oplossing: Voeg lavameel toe.

15. Vruchten hebben een onregelmatige vorm
Oorzaak: Kaliumtekort of onregelmatige bewatering.
Oplossing: Voeg vinassekali toe en zorg voor een gelijkmatige vochtbalans.

16. Vruchten blijven klein ondanks gezonde bladeren
Oorzaak: Overmatige stikstofbemesting.
Oplossing: Stop met kunstmest en voeg Vinassekali toe.

17. Vruchten hebben harde, vezelige plekken binnenin
Oorzaak: Magnesium- of calciumtekort.
Oplossing: Gebruik kieseriet voor magnesium en lavameel voor calcium.

18. Vruchten worden aangetast door schimmel of rot
Oorzaak: Slechte bodemventilatie en te veel stikstof.
Oplossing: Verbeter de bodemstructuur en stop met kunstmest.

19. Vruchten hebben een metaalachtige of rare smaak
Oorzaak: Overtollige spoorelementen (zoals ijzer of zink).
Oplossing: Spoel de bodem goed door en voeg organisch materiaal toe om de balans te herstellen.

E. Specifieke Gewasproblemen en Mestoplossingen

1. Tomaten – Neusrot (donkere, ingezonken plekken aan de onderkant)
Oorzaak: Calciumtekort.
Oplossing: Voeg kalkkorrels of lavameel toe en zorg voor regelmatige watergift.

2. Aardbeien – Kleine, zure vruchten
Oorzaak: Kaliumtekort.
Oplossing: Gebruik houtas of vinassekali voor een betere vruchtontwikkeling.

3. Wortels – Vertakte of misvormde wortels
Oorzaak: Bodemverdichting of te veel stikstof.
Oplossing: Verbeter de bodem met compost en stop met kunstmest.

4. Komkommers – Bittere smaak in de vruchten
Oorzaak: Onregelmatige watergift of kaliumtekort.
Oplossing: Zorg voor gelijkmatige bewatering en voeg vinassekali toe.

5. Paprika's – Slechte vruchtzetting en kleine vruchten
Oorzaak: Fosfortekort.
Oplossing: Gebruik beendermeel (fosfaatmix) om de vruchtontwikkeling te stimuleren.

6. Bieten – Zwarte vlekken in de wortels
Oorzaak: Boor- of kaliumtekort.
Oplossing: Voeg lavameel en vinassekali toe.

7. Courgettes – Vruchten die klein blijven en snel rotten
Oorzaak: Onbalans in stikstof en kalium.
Oplossing: Verminder stikstof (bloedmeel) en voeg vinassekali toe.

8. Koolgewassen – Bladeren met paarse verkleuring
Oorzaak: Fosfortekort.
Oplossing: Gebruik beendermeel (fosfaatmix).

9. Aardappelen – Holle plekken binnenin de knollen
Oorzaak: Calciumtekort of te snelle groei door overbemesting.
Oplossing: Voeg korrelkalk of lavameel en stop met kunstmest.

10. Ui en knoflook – Slechte bolvorming
Oorzaak: Stikstofoverschot en zwaveltekort.
*Oplossing***:** stop met kunstmest en voeg organische compost toe.

11. Bonen – Bladeren worden geel en groeien slecht
Oorzaak: Stikstofgebrek of ijzertekort.
Oplossing: Voeg compost of een bloedmeel (stikstofmix) toe.

12. Frambozen – Kleine vruchten en slechte opbrengst
Oorzaak: Kaliumtekort.
Oplossing: Gebruik vinassekali of houtas om de vruchtontwikkeling te verbeteren.

13. Spinazie – Bladeren worden snel geel en slap
Oorzaak: Stikstoftekort.
Oplossing: Voeg bloedmeel (stikstofmix) toe.

14. Prei – Gele of bruine bladpunten
Oorzaak: Kaliumtekort of watergebrek.
Oplossing: Voeg vinassekali toe en zorg voor gelijkmatige bewatering.

15. Druiven – Slechte bloei en vruchtzetting
Oorzaak: Fosfor- en kaliumtekort.
Oplossing: Gebruik beendermeel (fosfaatmix) en vinassekali.

16. Peulvruchten (zoals erwten) – Slechte groei ondanks gezonde bodem
Oorzaak: Te veel stikstof in de bodem.
Oplossing: Stop met kunstmest; peulvruchten binden zelf stikstof.

17. Kruiden (zoals basilicum) – Bladeren verliezen smaak
Oorzaak: Overbemesting met stikstof.
Oplossing: Stop met kunstmest en voeg organische compost toe.

18. Appelbomen – Kleine, zure appels
Oorzaak: Kaliumtekort.
Oplossing: Voeg vinassekali toe en mulch rond de boom.

19. Pruimen – Vruchten barsten open aan de boom
Oorzaak: Onregelmatige watergift of calciumtekort.
Oplossing: Zorg voor gelijkmatige bewatering en voeg korrelkalk of lavameel toe.

20. Zonnebloemen – Zwakke stelen en kleine bloemen
Oorzaak: Kalium- en fosfortekort.
Oplossing: Voeg beendermeel (fosfaatmix) en vinassekali toe voor sterke groei en bloei.

HOOFDSTUK 4

SLOTWOORD

Een laatste tip

Tuinieren is een avontuur, en geen enkele tuin is ooit “af.” Experimenteer, leer van de natuur en wees niet bang om fouten te maken. De bodem leeft, de planten leven, en met een beetje geduld en liefde groeit alles weer op. En als het even tegenzit? Pak dit boekje erbij en laat de natuur haar werk doen. 🌿

Geen enkele tuin is hetzelfde, en geen enkele tuinier heeft ooit alle antwoorden. 🌱 In dit boekje hebben we geprobeerd de meest voorkomende tuinproblemen en bijpassende mestoplossingen in kaart te brengen. Toch zullen er momenten zijn waarop je iets in je tuin tegenkomt dat je hier niet terugvindt. En dat is juist waar tuinieren zo boeiend en leerzaam wordt.

De vragen die we **niet** direct kunnen beantwoorden, dagen ons uit om verder te kijken, te experimenteren en te leren van de natuur. Elke onbekende ziekte, elke onverwachte groeistoornis of elke plant die zich anders gedraagt dan verwacht, biedt een kans om nieuwe kennis op te doen.

Zie je tuin niet alleen als een plek om te werken, maar ook als een plek om te ontdekken. Vraag medetuinders om advies, deel je ervaringen, en vergeet vooral niet om te genieten van de reis – ook als het niet perfect gaat. Want soms zijn de grootste successen geboren uit de kleinste mislukkingen.

We hopen dat dit boekje je inspireert om met plezier en vertrouwen aan de slag te gaan in je volkstuin. En wie weet, misschien schrijf jij in de toekomst wel een nieuw hoofdstuk met de oplossingen voor de vragen die we hier nog niet konden beantwoorden. 🌻🌍

Veel tuinplezier en goede oogst!

Gerda van Roshum
Marga Slijkerman
Nicolette Verdenius

Mei 2025